

JAROSLAV LEŠETICKÝ – dvojí výročí jednoho z praotců české filatelie a specializovaných oborů

*Do roku 2016 spadají dvě životní výročí významného českého filatelisty, vrchního poštovního oficiála **Jaroslava Lešetického** – 150 let od jeho narození (5. 8. 1866, Písek) a 80 let od jeho úmrtí (6. 10. 1936, Praha).*

Jaroslav Lešetický byl jedním z nejvýznamnějších osobností české filatelie, který byl uznáván, ale i odsuzován. Přesto přispěl k rozvoji sběratelství poštovních známek, celin a nejrůznějších specializovaných oborů v našich končinách. Činil to směle a hrdinně. Typický filatelistický průkopník nových oborů a netradičních postupů. Neúnavný iniciátor rozvoje české filatelie. Počátkem 30. let se aktivně účastnil organizačních prací na zřízení entit zabývajících se specializovanými obory. Veřejnost jej považovala za vynikajícího odborníka ve filatelii, kterým zcela jistě byl. Kolik jich v naší filatelii bylo a kolik jich máme?

Povoláním knihovník a beletrista, později ve službách rakousko - uherské a československé pošty jako poštovní oficiál, 1. tajemník aj., autor mnoha prací z oboru filatelie a specializovaných oborů ve filatelii, redaktor filatelistického časopisu, autor řady publikací a článků, zprostředkovatel tvorby první československé známky a iniciátor emise PČ 1919, soudní znalec ve filatelii, filatelistický činovník, neúnavný sběratel.

„Ať jsem bit, jen když se peru“

Tak jej charakterizoval Václav Nebeský, který jej na sklonku Lešetického života osobně poznal. V úvodu své více než třicetistránkové eseje oněm jej charakterizuje takto:

„Co naplat, k Lešetickému mám zvláštní, osobní vztah. Snad proto, že v některých projevech jeho živelnosti se vidím jako v zrcadle. I sběratelské směry, jimiž mne při mnoha setkáních ovlivnil, se dodnes shodují s mými zálibami. V mnohém jsem ho chápal, v ledačemu jsem mu rozuměl, ovšem ...

Jaroslav Lešetický prožíval svůj vzestup v době příliš nelítostného konkurenčního boje o ovládnutí filatelistických pozic a jeho protivníci byli soupeři příliš odvážní a tvrdí a často záluďní, u nichž se závist myslí mísila s nepoctivostí skutků a vyjevovala se činy ne vždy nejčistšími, než aby to nezanechalo povážlivé stopy nechci-li říci na charakteru, tedy aspoň na některých rysech jeho povahy“ (Nebeský).

Lepší vyjádření postavení Lešetického ve filatelistické entitě a situaci v tehdejších odborných kruzích jsem v literatuře nenašel.

Jak šel Lešetického život a hlavní životní mezníky

5. 8. 1866 - narozen v Písku „.....vybaví se mi v duchu nejen prusko-rakouská válka a bitva u Hradce Králové, ale především hluboký starověk české filatelie“ (Nebeský).

Rodiče chtějí, aby studoval medicínu. Synek však studii zanechal a dal se na c. a k. poštovní dráhu. Předtím vystudoval obor knihovnický a archivářský.

1886 – začíná psát poezii a prózu, začal vyznávat spojení „pošta – filatelie“, i když regál tuto symbiózu nejen vylučoval, ale zakazoval. Rád skládal básně, vydal i prózu

19. 1. 1892 – přihlásil se do jediného v té době našeho filatelistického klubu (Český klub filatelistů, později, v roce 1894 Klub českých filatelistů)

28. 7. 1893 – Lešetický nastupuje do služeb poštovní správy

25.2. 1896 – vychází 1. číslo Českého filatelisty, „.....Těžko dnes pochopíme, jaké smělosti a zanícení bylo třeba při stavu čtyřiceti členů a ročním příspěvku dvou zlatých k tak riskantnímu kroku, jakým je úzce speciálního a odborného časopisu, byť jen o osmi stranách, a navíc pro členy zdarma“ (Nebeský 3/). Do prvního čísla Lešetický ještě nepřispěl, ale stalo se tak již v druhém čísle, hned na ostro. Vychází Lešetického seriál „Cestou k filatelii“. Na poslední straně svým inzerátem „rozjíždí“ výměnu. V prvním ročníku nabízí Schaubekovo album s tisícovkou známek (!).

1897 – K.Č.F. slaví deset let existence. Lešetický přijímá na X. valné hromadě funkci správce cirkulace.

1898 – K.Č.F. měl 84 členů (jen 26 bylo pražských, ostatní mimopražští a cizinci). Lešetický píše pro společenský večer tohoto roku píše báseň začínající:

„Kdy klub náš počtem vchází do sta,

mé přání jest, má touha prostá:

bud' každý členem tělem duší.....“

Lešetický a Šula rezignují na členy výboru.

Lešetický pokračuje v příspěvcích do Českého filatelisty, kromě odborných statí píše i fejetony. Prosazuje revoluční sběratelské myšlenky: “Sbírejte celistvosti!”.

1903 – vydává „Filatelistickou čítanku“, otevírá rubriku „Naše hlídka“ se zahraničními zprávami.

1907 – k 20. výročí K.Č.F. vydává slavnostní číslo Českého filatelisty, tvoří vlastenecké balady, oslavující balady a sběratelství, a pochopitelně i klub.

Proniká do Časopisu českých úředníků poštovních a zde propaguje filatelii.

Věnuje se padělkům a bojuje proti “známkám nepravým, falsifikátům a napodobeninám, odsuzuje dodatečné otisky poštovních razítek na známkách“ (přednáška O razítku z ochoty). Tyto názory se objevují v jeho Filatelistických rozpravách (příručky o 16 stranách po 20 haléřích). I když se objevují chyby, jedná se o první českou školu filatelie.

1907/1908 – u příležitosti šedesátého roku vlády Franza Josefa I., K.Č.F. dává návrh na známky ministerstvu obchodu (14. 6. 1907 a dále). Žádost nevyslyšena, nicméně motiv Hradčan a Karlštejna se na jubilejní dopisnici objevuje.

Bojuje o důstojné místo filatelie ve společnosti. „Neházejte kopanou s filatelii do jednoho pytle!“, volá do světa. Stupňuje publicistickou činnost. Vede v Českém filatelistovi řadu rubrik. Vycházejí recenze, články, rozpravy, ale i ostrá kritika (např. Senfova katalogu).

1909 –Vydává šestý díl Filatelistických rozprav. Pro klub získává zahraniční přednášející, ale i kapacity z českých měst.

1911 – Český filatelista je z velké většiny tvořen Lešetickým.

1912 –K.Č.F. slaví 25 let existence a objevuje se jeho slavná báseň „FILATELII – nebourá svět....“

Filatelistické rozpravy Lešetického se do této doby dotkly těchto témat: O sbírání poštovních známek- O zacházení se známkami poštovními – Užitečnost filatelie –Druhy známek poštovních – Různá vydání poštovních známek – O přetisku –Dějiny poštovní známky – O průsvitné značce – O papíru poštovních známek –O krajích poštovních známek – Známky zoubkované –Líc a rub známky poštovní.

1912-vychází časopis Český sběratel . V prvním čísle píše Lešetický stať „Filatelie jindy a dnes“.

1914 –Konala se výstava(31. 5. – 2. 6.)Přišlo 1500 diváků. Vystavovalo 19 členů 23 výstavních celků.

Lešetický je povolán, aby řídil Českého filatelistu (M. Mádlová a bratr zemřelého Josefa M. Mádl Karel Mádl vypovídají smlouvu o vydávání). Naštěstí Lešetický není povolán do vojenských služeb (ani Šula ne). Lešetický pomáhá s časopisem a jeho prodejem. Příspěvá i do německých časopisů Briefmarkenjournal, Der Philatelist a Germania Berichte. Chápe vývoj filatelie a rozděluje poprvé filatelii na povšechnou (generální) a podrobnou (speciální).

1918 – Končí první epocha Lešetického filatelistického života (dle Nebeského). Působí na poštovním a telegrafním úřadu Královské Vinohrady 1-

20. 10. 1918 – Lešetický pověřuje Alfonse Muchu přípravou známek, stanovuje nekonfliktní či neutrální téma(Hradčany s politicky korektním znakem – vycházejícím sluncem národní svobody za věžemi katedrál sv. Víta). Zamítá portrét Jana Husa s kalichem či alegorickou postavu Sokola (nekonsenzuální témata).

28. 10. 1918 – Lešetický stále ve službách ředitelství pošt.

30.10.-3.11. 1918 – Hlavní jednání o nové známce a tisku nových známek.

1.11.1918 – Při procházce J. Lešetického s radou Viliamem Eliášem se definitivně rozhoduje o motivu Hradčan. Zamítají se ostatní včetně přetisků „Zatímní vláda 28. 10.1918“.

7. 11. 1918 –Účastní se na koncipování svolání K. Č. F. vítající obrozený život ve svobodném státě.

„NA PRAHU NOVÉ DOBY!

Červánky Svobody zasvitly nad drahou Českou Vlastí. zakládáme do sbírek první list pro poštovní známky Státu Československého....“.

Nebeský: „Státní převrat a zřízení samostatného státu postavily mladé československé ministerstvo pošt a telegrafů prokázat co nejrychleji státní suverenitu i novou československou známkou. Podíl Lešetického je tu nemalý“.

Přestává redigovat Českého filatelistu a mezi seznamem členů K.Č.F. jej též už nenajdeme. Zodpovědným redaktorem se stává Bohuslav Šubrt (ředitel tiskárny).

Lešetický je jmenován dozorčím úředníkem při tisku státních cenin a přísedícím soudním znalcem v oboru filatelie u obchodního soudu v Praze.

12. 3. 1919 – Lešetický přidělen jako stálý pracovník Poštovního muzea a pověřen vybudováním filatelistického oddělení. Iniciuje emisi Pošta československá 1919 a stává se později jejím prvním zkušebním znalcem.

15. 5. 1919 –Dokončil práci “Nástin programu filatelistického oddělení Poštovního muzea”.

1920 – Vychází publikace „Pošta Československá 1919“.

1921 –Začíná vycházet Tribuna filatelistů. Její redaktor ing. C. Ervín Hirsch navazuje kontakt s Lešetickým. Lešetický se věnuje novému oboru – příležitostným razítkům. Angažuje se i v soudním znalectví (spor obchodníků Šásek – Amtsbüchler o pravosti známky 10K s přetiskem Pošta československá 1919.

1921 – Jmenován znalcem Svazu československých filatelistických spolků a získává čestné členství ve Spolku československých obchodníků poštovními známkami.

1925 – založen filatelistický Spolek neodvislých, Lešetický je ve výboru, později se stává předsedou.

1925 – Lešetický je penzionován.

1926 - Tribuna filatelistů zavádí rubriku Padělky, rediguje ji Lešetický. Objevuje se padělaná značka Lešetického.

25. 10. 1929 – Vychází první číslo Kaplánkovy Filatelistické revue, Lešetický je jeden z prvních autorů.

1926 – 1929 – Lešetický přezkoušel 1607 osobám 48202 známek(35 známek denně).

1929 - V nakladatelství Antonín Král vydali prózu – román „Jak jdou lásky světem“

1931 – S F. T. Winklerem vydává První seznam československých frankotypů.

26. 12.1932 – Lešetický polevuje ve svém klasickém spolkovém životě, věnuje se specializovaným oborů a svolává do restauračních místností “U zlaté husy“ zájemce o sběratele příležitostných razítek a výplatních otisků. Ustavuje Stolní společnost sběratelů příležitostných razítek a frankotypů.

22. 11. 1934 – Je jeden z iniciátorů ustavení Odboru frankotypů při K. Č. F. v Hybernii (spolu s arch. Jonášem a škt. Winklerem).

1934 – Lešetický vydává poslední práce –Československé známky legionářské a Záhadné číslice.

Uzavírá se do sebe, dva roky před smrtí trpí bolestmi, končí život filatelistické legendy...

6. 10. 1936 – Lešetický umírá.

SMUTEČNÍ OZNÁMENÍ Spolku neodvislých filatelistů SDĚLUJE:

„Jaroslav Lešetický zasloužil se o náš spolek, zasloužil se o československou známku , zasloužil se o celou naši filatelii.“

(Zpracováno podle knihy Václava Nebeského „Filatelistovo podzimní rozjímání“, Praha 1975, kapitola o Jaroslavu Lešetickém). Citace jsou též z této knihy. Doplněno o další informace z jiných zdrojů uvedených níže. Viz též Monografie československých známek, Doba popřevratová Hradčany 1918 – 1920, 1. díl, str. 79 –dr. František Kubát, POFIS, Praha 1968

Chyby a jejich kritici se vždy najdou

V literatuře se objevuje i kritika Lešetického, která se zmiňuje zejména o jeho znalecké činnosti. Píše se o něm jako o „nepopíratelném expertovi, ale o znalci bez úspěchu“ nebo o „bezpečném znalci, ale propagátorovi automonografie“ či „Lešetický dělal chyby, Šula je vždy pokryl“.

Internetové zdroje. <https://iwansuwandyworldpress.com>

Objevuje se i nepříjemná zmínka o aféře s vynášením makulatur poštovních známek (počátkem roku 1919) z tiskárny České grafické unie a následným předáním filateliským obchodníkům. MPT tuto skutečnost vyšetřovala prostřednictvím svého ústředního inspektora Rudolfa Čistického. Lešetický byl vyslýchán. Zpráva konstatoval, že Lešetického nepodezírá z nepoctivého jednání a tudíž nežádá jeho potrestání. Navrhl přeložení do poštovního muzea.

Monografie československých a českých známek a poštovní historie, 90 let Poštovního muzea, 25.díl. I., svazek, POFIS, Praha 2008 (str. 11 a 12).

Závěr

Všechna čest Jaroslavu Lešetickému za jeho počiny a výsledky na poli filatelie a specializovaných oborů ve filatelii.

Další podpůrná literatura o Jaroslavu Lešetickém:

1/ <http://www.ludvikpytlíček.estzranky.cz>

2/ Znalecká práce kdysi a dnes (2), František Beneš, Filatelie 10/2014, str.15 a 16

3/ www.infofila.cz/jaroslav-leseticky-posta-ceskoslovenska-1919 (různá vydání - přetisk z časopisů)

4/ <http://baila.net> (Knihy od autora Jaroslav Lešetický či Jaroslav Lešetický 17 knih)

5/ <http://www.tomfijala.cz/csrl1918-1939/znamky/r1918/P02.htm>

6/ *Filatelistické časopisy*

7/ *Vlastní sbírka dopisů Jaroslava Lešetického a dopisy F.T. Winklera A. Jonášovi*

Sepsáno: 20. 7. 2016

Autor: Ivan Leiš